AVİM Yorum • No: 2017 / 55 • Temmuz

'BATI BALKANLAR' KAVRAMI, BALKANLAR ve TÜRKİYE

Özge Nur ÖĞÜTCÜ

Analist (2013-2017)

17 Mayıs 2017 tarihinde dört konuşmacı Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Amerikan Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komitesine bağlı Avrupa, Avrasya ve Yükselen Tehditler Alt Komitesinde (İng. House of Foreign Affairs Committee, Subcommittee on Europe, Eurasia, and Emerging Threats) Balkanları odak noktasına alan ifadeler vermişlerdir.[1] ABD gibi dünya siyasetinde söz sahibi bir ülkenin yasama organlarından en önemli komitelerinden birinde Balkanlar konusunu ele alması, bölgedeki gelişmelerin duyurulması ve bölgesel istikrarın desteklenmesi açısından önemlidir. Ne yazık ki hiçbir konuşmacı Balkanlardan bahsederken hangi coğrafi tanım ve kritere göre bölgeyi ele aldığını ifade etmemiştir. Bunun yerine uluslararası camiada son dönemlerde karşımıza çıkan Batı Balkanlar kavramını kullanmışlardır.

Özellikle Avrupa Birliği (AB) kaynaklarında ve Batılı kuruluşların belgelerinde 2000li yılların başlarından itibaren Balkanlara ilişkin siyasal jargonda Batı Balkanların kullanıldığı görülmektedir. ABDnin siyaset ve fikir dünyasından gelen konuşmacıların Alt Komitede verdikleri ifadelerde de Balkanların coğrafi planda nereye tekabül ettiği ve neye dayandırılarak Batı Balkanlar gibi bir ayrıma gidildiği belirsizdir. Zira uluslararası camiada Doğu Balkanlar diye adlandırılan bir bölge yoktur. Batı Balkanlar AB belgelerindeki günümüz kullanımına göre Arnavutluk, Bosna Hersek, Makedonya, Karadağ, Sırbistan ve Kosovayı kapsamaktadır. Buradan yola çıkarak Batı Balkanlar kavramının ABnin güneye doğru genişleme planlarının bir sonucu olarak alt yapısı olmadan yaratıldığını ve tarihsel perspektiften ayrılarak Balkanlar bölgesini böldüğünü söylemek mümkündür. Bu kullanım AB belgelerinde ve 2014 yılında Berlin Süreci olarak ortaya çıkan ve hala devam eden Batı Balkanlar Zirvesi gibi pratiklerle zaman içinde kalıcı bir nitelik kazanmıştır. 2014 yılında dönemin Avrupa (Birliği) Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker, AB genişlemesinin 5 yıl durdurulduğunu açıklamıştır. Fakat Balkanların AB ile ilişkilerini güçlendirmek amacıyla ve Almanyanın desteğiyle Berlin Süreci ortaya çıkmıştır.[2] İlk zirve Berlinde, ikincisi Viyanada ve üçüncü zirve Pariste gerçekleştirilmiştir. Dördüncü zirve de 12 Temmuz 2017de İtalyanın Trieste kentinde gerçekleştirilmiştir. Ancak AB ile entegrasyonu hedefleyen 5 yıllık sürecin sonunda ne olacağı ise hala belirsizliğini korumaktadır.

Burada hatırlanması gereken, Batı Balkanlar kavramı ile Balkanların dışında bırakıldığı gözlemlenen Türkiyenin yakın tarihte öncülük ettiği Balkan Paktı fikriyle Balkanlar çapında işbirliği ve dayanışmayı gündeme getiren lider ülke olduğu gerçeğidir. Türkiye ve

Yunanistan gibi iki Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) üyesi ülkenin girişimleri ile Balkan Paktı 1953 yılında Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya'nın dışişleri bakanları arasında imzalanan bir anlaşma sonrasında oluşturulmuş ve 1954 yılında resmiyet kazanmıştır. Kurulan bu Pakt, her ne kadar işlevini kısa sürede yitirdiyse de, kapsayıcı kompozisyonuyla kucaklayan bir nitelik taşımaktaydı. Yine aynı şekilde 1990ların başında Yugoslavyanın dağılmasının ardından kurulan Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi[3] de (İng. Southeast European Cooperative Initiative, SECI) yine Batı Balkanlar kavramını bir yana bıraktığı içindir ki, klasik anlamda Balkanlarda güvenlik ve ticareti kapsayan çeşitli işbirliği projelerinin gerçekleşmesinde bir araç olarak işlev görmektedir. Zamanında ABDnin de desteğini alan bu Girişim, Batı Balkanlar kavramından daha kapsayıcı, bölgesel bağımlılığı ve bağları göz önünde bulunduran bir yapıdır.

2000li yılların başlarında AB tarafından ortaya atılan Batı Balkanlar kavramı Balkanları bütüncül bir yaklaşımla ele almaktan yoksundur. Ayrıca AB fon programlarında Balkanlar ülkeleri ile birlikte anılan Türkiyenin kültürel, tarihi ve ekonomik bağları ile bölgedeki istikrar ve işbirliği çalışmalarına yapacağı katkı ihmal edilmemelidir. Türkiyenin Balkanlara yönelik politikaları dört ana unsur olan Üst düzeyli siyasi diyalog, Herkes için güvenlik, Azami ekonomik entegrasyon ve Bölgedeki çok etnili, çok kültürlü, çok dinli toplumsal yapıların muhafazası çerçevesinde şekillenmektedir. Bu kapsamda Türkiyenin bölgeye yönelik katkıları ancak olumlu sonuçlar doğuracaktır. Balkanlar kültürel ve ekonomik ilişkilerin yanı sıra tarihsel bağları ve coğrafi konumu dolayısıyla da Türkiyenin Avrupa uzantısı olarak görülmektedir. Ayrıca NATO üyesi olan Türkiyenin AB ve NATO ile Balkan ülkelerinin entegrasyonunu desteklediğini de söylemek mümkündür. Türkiye her zaman Balkanların bir parçası olmuştur. Dolayısıyla Balkan genişlemelerini Türkiyesiz düşünmenin mümkün olmadığı gibi Batı Balkanlar gibi Türkiyeyi de coğrafyanın bütünlüğünden koparan bir yaklaşım en azından gerçekçilikten uzaktır.

[1] Konu ile ilgili ayrıntılı haber için bknz: http://avim.org.tr/tr/Bulten/AMERIKAN-TEMSILCILER-MECLISI-DIS-ILISKILER-KOMITESI-AVRUPA-AVRASYA-VE-YUKSELEN-TEHDITLER-ALT-KOMITESI-BALKANLAR-IFADELERI

[2] The Western Balkans' Berlin process: A new impulse for regional cooperation, *European Parliament*, 4 July, 2016, erişim tarihi Temmuz 12, 2017, http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2016)586602.

[3] Üye ülkeleri Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Macaristan, Makedonya, Moldova, Romanya, Sırbistan-Karadağ, Slovenya, Türkiye ve Yunanistandır.

Yazar Hakkında :

Özge Nur Öğütcü Ekim 2013 ile Aralık 2017 Analist olarak AVİM'de çalışmıştır. Öğütcü, Orta Asya bölgesi ve İran üzerinde çalışmalar yürütmüştür.

Atıfta bulunmak için: ÖĞÜTCÜ, Özge Nur. 2026. "'BATI BALKANLAR' KAVRAMI, BALKANLAR ve TÜRKİYE." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2017 / 55. Temmuz 12. Erişim Kasım 20, 2026. https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/BATI-BALKANLAR-KAVRAMI-BALKANLAR-ve-TURKIYE

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır